

TIIVISTELMÄ

Digivälineet ovat viimeisen vuosikymmenen aikana integroituneet kiinteäksi osaksi terveydenhuollon ammattilaisen työtä. Uusien teknologioiden hyödyntämisen uskotaan olevan ratkaisu sekä sosiaali- ja terveysalan työvoimapulaan että laadukkaiden hyvinvointipalvelujen turvaamiseen heikentyvästä huoltosuhteesta huolimatta. Vastoin yleisiä odotuksia teknologian tuomista eduista, tuottavuuskehitys ja ammattilaisten kokemukset teknologian käytöstä eivät ole olleet odotetun positiivisia. Tarvitaan lisää ymmärrystä siitä, milloin teknologia hyödyttää työn sujuvuutta ja milloin teknologiset sovellukset puolestaan vaikeuttavat työn tavoitteiden saavuttamista. Tässä kolmesta tutkimusartikkelista ja yhteenvetoluvusta koostuvassa väitöskirjatutkimuksessa tarkastelen, miten teknologia saadaan hallintaan niin, että keskiössä säilyy sekä ammattilaisen arvo työnsä osaajana että terveydenhuollon päätavoite - asiakastarpeisiin vastaava laadukas ja oikea-aikainen terveydenhuollon palvelu. Hyödynnän työssäni sisällönanalyysejä selvittääkseni, millainen digivälineen ja ammattilaisen välinen dynamiikka säätelee terveydenhuollon ammattilaisten kykyä selviytyä ja ohjata digivälineiden käyttöä työssään. Tätä dynamiikkaa kuvaan käsitteellä digitoimijuus.

Käytän väitöskirjani tutkimusaineistona kolmea erilaista aineistoa terveydenhuollon ammattilaisten kokemuksista: 1) kyselyaineiston avovastauksia, 2) fokusryhmähaastatteluja sekä 3) yksilöhaastatteluja. Tämän monipuolisen aineiston avulla tutkin, miten digitoimijuus ilmenee terveydenhuollon ammattilaisen työssä. *Aineistoilla saadaan esiin terveydenhuollon toimijoiden omia näkökulmia teknologian käyttöön, tarkastelukulmana ammattilaisten toimijuus digivälineiden käyttäjinä työelämän kontekstissa.*

Yhteisenä nimittäjänä näissä kolmessa artikkelissa on ammattilaisten näkökulma teknologian käyttämiseen terveydenhuollon työssä. Analyysini osoittavat *ensiksi*, että teknologian käytön ja etäpalvelujen hyötynä terveydenhuollon toimijat näkevät erityisesti ammattilaisen työn sujuvuuden lisääntymisen. Haittoina he tuovat esiin asiakkaan ja ammattilaisen kasvotusten kohtaamisen vähenemisen ja ongelmat teknologian käytössä. Teknologian aiheuttama muutos ammattilaisten työhön koetaan ristiriitaisena - yhtäältä teknologia mahdollistaa työn yksilöllisemmän muokkaamisen ja toisaalta se pirstaloi työtä. (osatutkimus 1). *Toiseksi* analyysini osoittavat, että terveydenhuollon toimijoiden näkökulmasta digiosaaminen on laaja-alainen, viidestä ulottuvuudesta koostuva kokonaisuus. Nämä ulottuvuudet ovat: Asiakastyöosaaminen digipalveluissa, Sähköisten työvälineiden käyttö- ja metataidot, Digitaalisen tiedon hallinta, Digityön ammattieettinen osaaminen ja Teknologian käytön kehittämisosaaminen omassa organisaatiossa. (osatutkimus 2). *Kolmanneksi* analyysini osoittavat, että eri toimijatahot (hoitaja, johtaja, teknologian kehittäjä) mieltävät toisistaan eroavilla tavoilla digitaalisen toiminnanohjausjärjestelmän rajoitteet ja hyödyt hoivatyölle ja sen johtamiselle. Havaitut erot toimijatahojen välillä liittyvät käytön kontekstiin, käyttäjän tavoitteisiin sekä asiakaskohtaamisten ja järjestelmän toimintalogiikan väliseen epäjatkuvuuteen. (osatutkimus 3). Väitöskirjani osatutkimusten tulokset havainnollistavat toisiaan täydentävistä näkökulmista ammattilaisten tarpeita muovata teknologiaa omaan työhönsä sopivaksi. Tutkimukseni johtopäätöksenä esitän, että terveydenhuollon ammattilaisten digitoimijuuden ymmärtäminen edellyttää sekä digiosaamisen että ammatillisten tavoitteiden ja työn kontekstin huomioimista.

Ammattilaiset eivät arvioi käyttämäänsä digiteknologiaa vain osaamisen tai käytettävyyden näkökulmasta, vaan ensisijaisesti suhteessa siihen miten digiväline tukee tai rajoittaa ammatillisten tavoitteiden saavuttamista työkontekstissa.

Väitöskirjatutkimukseni täydentää terveydenhuollon ammattilaisten digiosaamista ja ammattilaisten digivälineen käyttöä koskevaa tutkimuskirjallisuutta erityisesti työterveyshuollon ja vanhustyön kontekstissa. Analyysini pohjalta ehdotan, että digitoimijuuden käsitettä tulisi hyödyntää enemmän digivälineiden ja terveydenhuollon ammattilaisten välisen suhteen tutkimuksessa.

JULKAISULUETTELO:

- Osatutkimus I Koivisto, T. A., Koroma, J., & Ruusuvuori, J. (2019). Professionals' views of using technology and remote services in occupational health services. *Finnish Journal of EHealth and EWelfare*, 11(3), 183-197. <https://doi.org/10.23996/fjhw.77370>
- Osatutkimus II Koivisto T, Koskela I & Ruusuvuori J. (2020). Digiosaaminen työterveyshoitajien ja työterveyslääkärien näkökulmasta. *Tutkiva hoitotyö* 18(4), 3-11.
- Osatutkimus III Koivisto, T. A., Koskela, I., Saari, E., & Ruusuvuori, J. (2022). Digitaalinen toiminnanohjausjärjestelmä – tukea vai rajoitteita vanhushoivatyölle? *Gerontologia* <https://doi.org/10.23989/gerontologia.113900>